Titel: Binnen en buiten de grenzen
Spreker: J.A.H.J.S. Bruins Slot
Partij: ARP
Datum: 14 mei 1960

Rede, gehouden voor het Partij Convent van de Anti-Revolutionaire Partij op 14 mei 1960, door Dr. J.A. H. J. S. Bruins Slot, voorzitter vin de A.R. Tweede Kamerfractte

Binnen en Buiten de Grenzen

De rede die ik hier moet houden is statutair een verslag van de parlementaire werkzaamheden. Hoewel dat statuut van de partij nog maar kort bestaat, is er een zeker gewoonterecht ontstaan waarvoor ik mij aan dat verslaggeven min of meer ontworsteld heb en dit verslag maak tot een gewone politieke rede, waar ik dan met name een aantal elementen uit het jongste parlementaire verleden en ook uit de parlementaire toekomst, voorzover wij die kunnen overzien, in bespreek. Het is bovendien uitermate gemakkelijk voor mij geworden, omdat het verslag dat gegeven moet worden door de goede zorgen van mijn fractiegenoot, de heer Kieft, naar het mij voorkomt op een zeer voortreffelijke wijze onder de aandacht van het Partij Convent is gebracht. De heer Kieft heeft daar zeer veel werk aan besteed, zoals u hebt kunnen zien en de A.R. Tweede Kamerfractie is hem zeer bijzonder dankbaar, dat hij de moeite heeft willen nemen om dat verslag zo goed en doeltreffend te maken.

Ik zal de vergadering meteen maar vertellen waar ik successievelijk over spreken ga.

Ik wil allereerst iets zeggen over het kabinet en onze verhouding tot het kabinet. Ik wil vervolgens spreken over de Mammoetwet, over Nieuw-Guinea en over de commerciële televisie. U zult zeggen: daar heeft de voorzitter gisteravond ook al over gesproken, maar ik geloof dat het goed is dat u weet hoe de A.R. Tweede Kamerfractie over deze dingen denkt. En dan wil ik vervolgens een ogenblik ingaan op de algemene wereldproblematiek waar wij voor staan en op de vraag of wij als christenmensen en als christen-politici daarin nog op een of andere wijze de weg kunnen vinden. Dat is in het kort dus mijn redevoering.

Onze verhouding tot het kabinet

Wat het kabinet betreft en onze verhouding tot het kabinet, ik heb in de Conventsrede, die ik het vorig jaar gehouden heb, gezegd: dit kabinet moet slagen en ik sta nog op dat standpunt. De A.R. Tweede Kamerfractie steunt dit kabinet. Dit wat onze verhouding tot het kabinet betreft. Wat het kabinet en de politiek, die het kabinet gevoerd heeft zelf betreft, men spreekt veel van tussentijdse balansen. Ik vind dat een tussentijdse balans als men een kabinetsperiode op vier jaar rekent, na twee jaar gegeven moet worden. Ik heb dit wel eens meer gezegd en toen werd mij tegengevoerd, dat men ook wel eens een kwartaalstaat zou kunnen leveren. En dat is natuurlijk volkomen waar.

Ik moet zeggen dat wij met de grondbeginselen van het kabinet-De Quay zeer zijn ingenomen. Dit kabinet wil nl. sociale rechtvaardigheid betrachten. Het wil streven naar meer vrijheid van het maatschappelijk leven, het wil onnatuurlijke dingen uit onze economie zoveel mogelijk verwijderen, het streeft naar bezitsvorming voor de brede massa van ons volk en het streeft in het kader van het geven van meer vrijheid ook naar een vrijere, een meer gedifferentieerde loonvorming. Over dit kabinet, over de politiek van dit kabinet, is gedurende het afgelopen jaar de hoon van de socialisten op een ongelofelijke wijze uitgestort. De socialisten hebben om het hardst geschreeuwd dat het kabinet het niet kon en dat er niets van terecht zou komen, dat het zonder socialisten nu eenmaal niet zou gaan. Maar wanneer wij zien wat er op dit gebied gebeurd is, dan constateren wij dat met betrekking tot de bezitsvorming de boot van wal gestoken is. De spaarregelingen zijn tot stand gekomen, zo zeer zelfs, dat het N.V.V. een aparte bank voor kleine spaarders heeft gecreëerd. De toeslagen van de rentetrekkers zijn omhoog gegaan, de huurblokkering is vervallen; een ding dat bijzonder veel aanstoot heeft gegeven in onze kring is door minister Van Aartsen verwijderd en de gedifferentieerde loonvorming werkt, werkt ondanks alle hoon van socialisten uitermate goed. Ik zou zeggen, het beste bewijs voor dit alles is dit, dat de door minister Lieftinck benoemde president van de Nederlandse Bank, tegen de socialistische opvatting in heeft moeten verklaren, dat het huidige loon- en prijsbeleid van de regering, naar het zich aanvankelijk laat aanzien — wij zijn nog maar met een kwartaal- staat bezig en dat geldt ook voor wat de heer Holtrop heeft gezegd — bezig is, een goede kans te maken om te slagen. Ik vind dat wij het kabinet- De Quay en de ministers, die speciaal bij dit beleid een rol spelen — en dat zijn met name de heren De Pous, Zijlstra, Van Aartsen en Roolvink — daar van harte mee kunnen gelukwensen.

De Mammoetwet

Ik ga nu over tot de behandeling van het probleem van de Mammoetwet. En ik heb hier voor mij een tweetal bladen, nl. „De Rotterdammer" van 7 mei, waar een artikel in staat van dr. la Fleur en ik heb hier bij mij het jongste nummer van het correspondentieblad ,,De Christelijke Onderwijzer". In deze beide bladen wordt opgemerkt dat van christelijk-historische zijde een duidelijk geluid is gegeven ten aanzien van de houding, die de christelijk-historischen zullen aannemen ten opzichte van de Mammoetwet en dat dat bij de anti-revolutionairen niet het geval is.

Ik moet beginnen met te herinneren aan hetgeen ik in de vorige Conventsrede te dezer zake heb gezegd. Ik moge dat even in de aandacht van de vergadering terugroepen. Ik heb toen gezegd: ,,Nu ik toch bezig ben met een bepaald beleidspunt, wil ik nog een paar punten noemen. Een paar punten, maar zij hebben allemaal op het onderwijs betrekking. Ik wil dan allereerst zeggen, dat er bij onze fractie een grote ongerustheid leeft met betrekking tot wat men de Mammoetwet noemt. Wij zijn met die Mammoetwet, die het hele voortgezet onderwijs wil gaan regelen, in vele opzichten niet gelukkig. Wij vinden, dat hier het bijzonder onderwijs een te sterke binding krijgt aan de overheid. Wij zijn ongerust over de verregaande delegaties, die in het ontwerp voorkomen en wij zijn ook zeer ongerust overde

stichtingsnormen die in die wet voorkomen. Naar onze mening zou deze wet, wil zij voor ons aanvaardbaar zijn, in zeer belangrijke mate moeten worden gewijzigd. Want als er één ding is wat wij als antirevolutionairen nooit kunnen aanvaarden, dan is dat, dat wij zouden moeten instemmen met zaken, die de vrijheid van ons onderwijs in gevaar brengen. Wij zijn als partij geboren in de strijd voor vrijheid van onderwijs en ik zou het niet kunnen verdragen, dat ik er aan mee zou moeten werken, dat op dit punt de lijn van Groen van Prinsterer en van Kuyper en van De Visser niet volledig ook door onze fractie en door A.R. ministers zou worden gevolgd."

Dat is, dacht ik, een duidelijke verklaring, een jaar geleden door mij afgelegd.

Wij hebben nu beleefd het grote appél, dat door de gezamenlijke christelijke schoolorganisaties in het Concertgebouw is gehouden. Wij hebben uitvoerige rapporten van het College van Advies van de A.R. Partij gekregen. De gezamenlijke organisaties op het gebied van christelijk onderwijs hebben aan de leden van de Tweede Kamer nog een uitvoerig document gestuurd, waarin zij zeggen: wij vinden die wet onaanvaardbaar. Nu wil ik graag vooropstellen, dat de positie van een Kamerfractie een andere is dan die van schoolorganisaties. De schoolorganisaties kunnen zo'n wet bekijken en kunnen die wet op haar eigen mérites bezien en dan „ja" of „neen" zeggen. En de christelijke schoolorganisaties hebben tegen die Mammoetwet „neen" gezegd.

De A.R. Tweede Kamererfractie en naar mijn mening iedere Tweede Kamerfractie, wat men er verder ook over vertellen wil, staat in deze situatie anders. Want die Kamerfracties in de Tweede Kamer krijgen van de kant van de regering een wetsontwerp op tafel gelegd en met dat wetsontwerp moet een bepaalde politieke procedure worden gevolgd. Die procedure begint, zoals u weet, met een voorlopig verslag, daarop volgt een memorie van antwoord en daarop volgt een eindverslag en daarna krijgen wij de openbare behandeling in de Kamer, mogelijk voorafgegaan door mondeling overleg van de minister met vaste commissies en dergelijke. Men krijgt de mogelijkheid van amendementen. Men krijgt de mogelijkheid van nota's van wijziging en dergelijke. Wanneer men zegt, zoals het door dr. la Fleur gezegd is, dat men van A.R. zijde geen duidelijk woord spreekt, dan wil ik er goed op wijzen, dat de enige, die vandaag aan de dag in deze stand van de situatie een duidelijk woord kan zeggen over deze zaak de Tweede Kamerfractie is. Want de Tweede Kamerfractie, de Tweede Kamer is als het ware op het ogenblik aan het woord. Want die moet nu voorlopig verslag uitbrengen. Ieder ander kan er zijn mening over zeggen, maar het is de Tweede Kamerfractie, die op het ogenblik aan het woord is. En die Tweede Kamerfractie kan vandaag aan de dag niet zeggen hoe zij zal handelen, wanneer de parlementaire procedure helemaal ten einde is afgelopen. Want wij kunnen nu wel zeggen hoe wij over dit wetsontwerp denken en dan is er tussen mij en de organisaties van het christelijk onderwijs, zoals u uit dit stuk kunt gemerkt hebben, niet zo vreselijk veel verschil. En ik wil er ook eerlijk, duidelijk aan toe voegen, dat er wel kleinere dingen in Nederland geweest zijn waarover kabinetscrises zijn ontstaan. En dat realiseert de A.R. Tweede Kamerfractie zich ook ten volle. Maar de A.R. Tweede Kamerfractie is vandaag aan de dag niet bereid om te zeggen hoe zij uiteindelijk tegenover het wetsontwerp zal staan. Om de doodeenvoudige reden dat wij niet weten hoe dat wetsontwerp er aan het einde van de parlementaire behandeling uit zal zien. Wij zullen dat oordeel geven aan het einde van de parlementaire behandeling en ik vind het parlementair gesproken onjuist, wanneer ik op een

eerder tijdstip een oordeel geef. Maar, ik wil het hierbij niet laten.

Ik heb er helemaal geen bezwaar tegen om hier mede te delen, wat van A.R.zijde, wat het principieel gedeelte betreft, in het voorlopig verslag zal worden ingebracht.

Ik lees niet alles voor wat er van A.R. zijde in komt te staan, maar toch iets:

„Verschillende leden, die met zeer grote reserve — die verschillende leden dat zijn wij A.R. — tegenover het onderhavige wetsontwerp stonden, betoogden, dat elke regering van het onderwijs in Nederland dient uit te gaan van de pacificatie, die het einde was van de school-strijd. De pacificatie-gedachte houdt in dat er openbaar onderwijs is, dat geheel geregeld en betaald wordt door de overheid en dat er door de overheid bekostigd bijzonder onderwijs is, dat primair geregeld wordt door vrije organisaties, zij het ook, dat de overheid eisen van deugdelijkheid mag en moet stellen ten aanzien van school- inrichting, leerplan, personeel en examens, en ook andere regels van orde mag geven waardoor o.m. gelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor openbaar en bijzonder onderwijs gewaarborgd worden. Dit betekent, dat de overheid zich op verschillende wijze moet instellen tegenover het openbaar en tegenover het bijzonder onderwijs. Het openbaar onderwijs is het onderwijs der overheid. Daar spreekt speciaal haar verantwoordelijkheid. Het bijzonder onderwijs is het onderwijs van een ander dan de overheid. De overheid moet dat onderwijs benaderen vanuit de gedachte van vrijheid van onderwijs. Vanuit de gedachte, dat het hier in de eerste plaats om de verantwoordelijkheid van anderen gaat. een verantwoordelijkheid, die zij zo weinig mogelijk moet aantasten. Als dus de overheid zich in haar wetgeving met het bijzonder onderwijs moet bezighouden, dan moet zij zich als het ware voortdurend de vraag stellen: leg ik hier het vrije onderwijs niet onnodig aan banden. De wet zal een regeling moeten geven voor het openbaar onderwijs en voor het bijzonder onderwijs de voorwaarden voor bekostiging, waaronder waarborgen voor deugdelijkheid, vaststellen. Met betrekking tot deze voorwaarden moet van geval tot geval gevraagd worden of zij inderdaad noodzakelijk zijn. Mocht dit in één geval niet zo zijn, dan betekent een dergelijke voorwaarde een ongeoorloofde inbreuk op de vrijheid van het bijzonder onderwijs. Parallel hiermee loopt de stelling, dat de regeling van het openbaar onderwijs zodanig moet zijn, dat de gemeenten niet nodeloos in hun zelfstandigheid woorden beperkt. Het kwam deze leden voor, dat de strekking van het wetsontwerp met deze gedachten in strijd is. Deze strekking is nl. een uniformeerende, centraliserende.

In de bezettingstijd is duidelijk geworden, welk een gevaar een dergelijke centralisatie onder bepaalde omstandigheden voor het bijzonder onderwijs kan zijn. Het gehele onderwijs wordt in het wets- ontwerp in een keurslijf geperst, dat gezien de ruime delegatiebevoegdheden slechts zeer ten dele door de Staten-Generaal mede wordt geschapen, maar in belangrijke mate door de Kroon of de minister. Het is uit bet gezichtspunt van de vrijheid van het onderwijs een bedenkelijke zaak voor de vrije scholen.

Het is ook voor het openbaar onderwijs weinig aantrekkelijk, omdat ook daar de bewegingsvrijheid van de gemeentelijke overheden voor een groot deel teloor gaat ten bate

van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Het was deze leden opgevallen, dat in de memorie van toelichting wel de vrijheid van onderwijs op de voorgrond wordt gesteld, dat daarin wel erkend wordt dat in eerste instantie de opvoeding der kinderen een recht en een plicht van de ouders is, maar dat deze hele gedachtengang als grondslag voor bijzonder en openbaar onderwijs beide wordt gelegd. De memorie van toelichting constateert een gebrek aan belangstelling bij vele ouders en van daaruit concludeert de minister, dat deze situatie, wanneer daar rekening mee moet worden gehouden, de pogingen van de overheid bemoeilijkt om in alle opzichten een sluitend en verantwoord systeem van onderwijsvoorzieningen tot stand te brengen. Deze gedachtengang konden deze leden niet aanvaarden. In het bijzonder onderwijs heeft men het onderwijs, waarbij de vrijheid de grondslag vormt. Aan het openbaar onderwijs ligt die vrijheid niet ten grondslag. Men kan terecht betreuren, dat dit zo is, maar men moet deze door een deel van het Nederlandse volk zo gewenste situatie als feitelijk bestaanderkennen.

De zinsnede uit de memorie van toelichting, dat de overheid door gebrek aan belangstelling van de ouders bemoeilijkt wordt om een in alle opzichten sluitend en verantwoord systeem van onderwijsvoorzieningen tot stand te brengen, geldt bepaaldelijk niet ten aanzien van het bijzonder onderwijs. Voor het bijzonder onderwijs geldt, dat de ouders door de verenigingen waarvan de scholen uitgaan, en door de talrijke schoolorganisaties, waarin zij hun vertrouwen hebben gesteld een eigen systeem bezitten, waardoor zij hun verantwoordelijkheid zeer wel kunnen dragen. Bij het openbaar onderwijs wordt die verantwoordelijkheid aan de overheid overgelaten. Het betoog van de minister op dit punt is dan ook in feite zo, dat aan de vrijheid van onderwijs niet die ruimte wordt gelaten, die er aan toekomt. De overheidstaak wordt primair gezien en deze leden hebben het gevoel, dat de regering de vrijheid als een soort hypotheek op de overheidstaak ziet. Naar hun mening behoorde het omgekeerde het geval te wezen. Deze leden hadden er waardering voor, dat de minister door de nota van wijziging van 22 juli 1959 in beginsel tegemoet is gekomen aan de wensen van hen die de principieel verschillende benadering door de overheid ten aanzien van het openbaar en het bijzonder onderwijs in de wet neergelegd wensen te zien. Zij constateerden tegelijkertijd, dat het hier alleen een wijziging van opschriften betreft, die door wijziging van verschillende bepalingen nog materieel geconcretiseerd zou moeten worden. Met betrekking tot de mogelijkheid om deze materiële concretisering door middel van amendementen te bereiken, waren deze leden niet optimistisch gestemd. Zij zouden het daarom op prijs stellen, als de minister zelf nota's van wijzigingen zou indienen.

Dat is in hoofdlijnen het principiële standpunt, dat de A.R. Tweede Kamerfractie ten aanzien van de Mammoetwet heeft ingenomen in het voorlopig verslag. Ik geloof, dat ik mag zeggen, dat dit een principieel duidelijk verhaal is en ik zou het op prijs stellen als ik dat ook uit de vergadering zou mogen vernemen (applaus).

Het wachten is nu, als dit voorlopig verslag uit is, op de memorie van antwoord. En wij moeten dus, alvorens onze uiteindelijke houding te bepalen — dat wil ik nog eens

onderstrepen — afwachten, hoe de zaak er uit zal zien als wij in het laatste parlementaire stadium zijn aangekomen. Ik geloof dat het voorbarig is, wanneer men eerder dienaangaande beslissingen neemt. Ik kan er uitdrukkelijk aan toevoegen, dat de A.R. Kamerfractie zich haar verantwoordelijkheid tegenover het bijzonder onderwijs ten volle bewust is en zich haar verantwoordelijkheid tegenover de geschiedenis van de A.R. Partij eveneens ten volle bewust is.

Dit wat betreft de Mammoetwet.

Nieuw-Guinea

Ik wil thans iets zeggen over de kwestie-Nieuw-Guinea. Ik wil daar iets over zeggen zowel naar de interne als naar de externe zijde van het geval. En dan zou ik er de aandacht op willen vestigen, dat naar de externe zijde van het geval, wij ons moeten realiseren, dat het Nieuw-Guinea-probleem voor Nederland een uitermate moeilijk probleem is. Het is daarom een moeilijk probleem, omdat Nederland een zeer kleine natie is met beperkte mogelijkheden. Wij moeten ons realiseren, dat Indonesië in de nabijheid ligt en de absolute eis stelt, dat Nieuw-Guinea teruggegeven zal worden — zoals zij dat dan noemen — aan Indonesië. Wij moeten ons verder realiseren, dat de grote mogendheden, die onze bondgenoten zijn, wensen dat wij Nieuw-Guinea naar zelfbeschikking leiden, maar dat zij uitermate beducht zijn wanneer die Nieuw-Guinea- politiek de algemene internationale politiek, die landen als de Verenigde Staten en Groot- Brittannië voeren, hindert.

Dan hebben wij van landen als de Verenigde Staten niet al te veel te verwachten. Wij zitten dus wat dat betreft met Nieuw- Guinea in een uitermate moeilijke situatie. Ik ben bijzonder dankbaar, dat de regering de maatregelen heeft genomen, die zij heeft genomen met betrekking tot de versterking van de verdediging van Nieuw-Guinea. Want, als wij de pretentie op ons nemen om een land als Nieuw-Guinea tot zelfbeschikking te brengen, dan is het noodzakelijk, dat wij dan ook maatregelen treffen, die het mogelijk maken, dat dat volk inderdaad tot zelfbeschikking wordt gebracht en dat het niet onverwacht wordt overrompeld door Indonesiërs. Wij moeten ons goed realiseren, dat een werkelijke, volledige oorlog om Nieuw-Guinea door Nederland alleen niet kan worden gevoerd. Wat de Nederlandse defensie op dit gebied alleen kan doen is het voorkomen en het teniet doen van infiltraties van het vormen van kleine bruggehoofden en dergelijke. Meer kan de Nederlandse regering niet doen. Als dat werkelijk op een grote oorlog zou moeten uitlopen, wat ik in het minst niet in het verschiet zie, dan is Nederland aangewezen op de hulp van zijn normale bondgenoten.

Maar het was duidelijk geworden en dat was al lang duidelijk, want dat was duidelijk onder het kabinet-Drees, dat met de bestaande machtsmiddelen in Nieuw-Guinea niet kon worden volstaan. Dat is een hele lijdensgeschiedenis onder het kabinet-Drees geweest, daar is de tegenstelling Drees-Burger naar voren gekomen. In principe was reeds onder het kabinet-

Drees de beslissing genomen om de defensie van Nieuw-Guinea eventueel te versterken door middel van het uitzenden van dienstplichtigen.

Het huidige kabinet heeft deze zaak gerealiseerd. En ik moet zeggen dat ik daar blij om ben, want daaruit blijkt, dat Nederland zijn woorden waar gaat maken. En het is ook al gebleken, dat de beslissing van het kabinet in Nieuw-Guinea zowel onder de Nederlandse bevolking als onder de Papoea-bevolking een gevoel van opluchting heeft gegeven. Zolang wij een regeringspartij hadden, waarvan het niet duidelijk was of zij con amore en volledig achter haar beloften zou staan, groeide daar een gevoel van ongerustheid. En dat frustreert het hele beleid in een land als Nieuw-Guinea. Ik ben dus, ik herhaal dat, zeer dankbaar, dat de regering dat zo gedaan heeft en ik vind dat de Minister van Defensie deze zaak in de Tweede Kamer tegenover de socialistische oppositie goed verdedigd heeft.

Ook over de interne situatie van Nieuw-Guinea wil ik een woord zeggen. Wij staan op het standpunt, dat wij ons moeten realiseren, dat de opvoeding, de opleiding tot zelfbeschikking zich in een snel tempo zal moeten voltrekken. Daar hebben wij wel eens anders over gedacht. In het algemeen is het zo, dat de ervaring heeft geleerd, dat een etische politiek, dat is de politiek die wij in Ned. Indië hebben gevoerd, een politiek die op de duur leidt naar zelfbeschikking, te traag en ook te perfectionistisch werkt. En wij moeten ons realiseren, dat in de wereld, waarin wij vandaag leven, men dat niet meer kan volhouden. De Belgen hebben een paar jaar geleden gezegd, dat de KOMO misschien over dertig jaar zijn zelfbeschikking zou hebben. Zij hebben een paar maanden geleden, in het kader van zes maanden, moeten vechten om er nog één maand bij te krijgen. Men moet zich realiseren, dat ook de Papoea-bevolking goed weet wat daar in Afrika gebeurt.

Dat weten zij via de Japanse zenders en dat weten zij via de Indonesische zenders. Dat wordt daar bekend. En nu staat de A.R. Tweede Kamerfractie op het standpunt, dat wij er alles op moeten zetten om in een zo snel mogelijk tempo een kader te krijgen in Nieuw-Guinea, dat in staat is om werkelijk de zelfbeschikking, het zelfbestuur uit te oefenen. Zo vlug mogelijk moeten wij voortgaan met het inschakelen van de bevolking via streek- raden, waarmee men nu aan de gang is en via de Nieuw-Guinea- Raad die op komst is. Om dat zo tot stand te brengen, moeten wij ons inspannen om de bevolkings-economie van dat land op zo snel mogelijke wijze op een hoog peil te brengen. De vraag of dat nu allemaal maar kan, is een vraag die vaak gesteld wordt. En dan schudden wijze mensen het hoofd. Wij moeten ons goed voorstellen, dat Nieuw-Guinea, als het zijn zelfbeschikking krijgt, niet een land is zoals Nederland. Tenslotte hebben wij er van Karel de Grote af tot 1900 over gedaan om te krijgen wat de moderne democratie is en dan kun je perfectionistisch wezen. Het zal nu bepaald sneller moeten gebeuren. En ik vind er één zeer belangrijk punt: die Papoea-bevolking komt nu in aanraking met de moderne techniek en met de moderne cultuur. En wij hebben ons altijd op het standpunt gesteld; Het is zo'n griezelige zaak als zo'n bevolking, die daar uit z'n verbanden gerukt wordt, die uit z'n eigen cultuur groeit of springt, in aanraking komt met de Westerse cultuur, met de Westerse techniek en met een cultuur, die in vele opzichten van zijn geestelijke wortels is afgesneden. Hoe moet dat gaan? Die bevolking moet toch weer een geestelijke wortel hebben, wil die techniek en wil die Westerse cultuur niet voor die bevolking tot een verderf worden. Dat is het grote probleem van de minder ontwikkelde gebieden, waarop ik straks in ander verband hoop terug te komen. Maar wij verkeren in

Nieuw-Guinea wat dit betreft in de zeer gelukkige omstandigheid dat naar mate de Papoea-bevolking onder bestuur gebracht wordt en met de Westerse techniek en met de Westerse cultuur in aanraking komt, zij tegelijkertijd met het christendom in aanraking komt. Wat de onderwijsinstellingen op Nieuw-Guinea betreft, het openbaar onderwijs voor de bevolking is verbijsterend klein en het zendingsonderwijs en het missie-onderwijs is verbijsterend groot. Wij staan voor het feit dat deze mensen zich tot het christendom bekeren. En ik vind dat een bevolking die in staat is om zich aan Christus gewonnen te geven ook kan staan, in principe kan staan, in de vrijheid waarmee Christus ons mensen vrijmaakt.

Dat is wat ik over de kwestie Nieuw-Guinea zou willen zeggen.

De commerciële televisie

Dan kom ik nu, aan het probleem van de commerciële televisie.

In het artikel van dr. la Fleur wordt gezegd: die anti-revolutionairen spreken zich wel duidelijk uit over de commerciële televisie en zeggen, dat zij daar een kabinetscrisis voor willen riskeren, maar zij zeggen niets over de Mammoetwet. Ik wil graag even op het verschil wijzen, waardoor de vergelijking niet juist is. Wij hebben bij de Mammoetwet met een wetsontwerp te maken, dat bij de Kamer ligt; daarvan kunnen wij dus zeggen in onze verslagen en in onze redevoeringen wat wij er van vinden. En dan komt het eindoordeel op zijn parlementaire tijd. Maar ten aanzien van de commerciële televisie ging het helemaal niet om iets, dat bij de wet geregeld werd, daar ging het om iets dat in het kader van het regeringsbeleid mogelijk zou zijn. En het werd duidelijk, dat de staatssecretarissen, die zich daar mee bezig hielden een sterke neiging vertoonden om ter zake van die commerciële televisie een richting uit te gaan, die de A.R, Partij en ook de A.R. Tweede Kamerfractie uitermate bedenkelijk voorkwam. En daarom hebben wij gemeend, om te dien aanzien tijdig, teneinde ongelukken te voorkomen, van onze mening te doen blijken. Ik wil graag uiteenzetten waarom wij nu zo erg tegen die z.g. commerciële televisie zijn. In principe is elke vorm van reclame-televisie gevaarlijk. Het is daarom gevaarlijk omdat het de eerste stap is op een hellend vlak. Dat leert de ervaring in Duitsland. In Duitsland heeft men reclame in de televisie en zijn de programma's volkomen onafhankelijk van het bedrijfsleven. Maar er ontstaat in Duitsland een sterke druk van het bedrijfsleven, dat een stap verder wil gaan ten aanzien van die reclame in de televisie. En die ook de programma's afhankelijk wil maken van het bedrijfsleven. Op het ogenblik is daar een heftige discussie aan de gang of het tweede kanaal al of niet in handen moet komen van een commerciële maatschappij. Commerciële televisiemaatschappij betekent een maatschappij, waar het zakenleven de zeggenschap zal hebben over de programma's. Er ligt een wetsontwerp en zowel de Duitse R.K. Bisschoppen als ook de Evangelische kerk in Duitsland kanten zich daar heftig tegen.

Waarom zijn wij nu zo gekant tegen die commerciële televisie?

Ik wil dat graag duidelijk naar voren brengen. Wij moeten er rekening mee houden dat nog in veel sterkere mate dan de krant, de radio en het onderwijs, de televisie het grote cultuur-medium van de toekomst zal zijn. De geestelijke beïnvloeding van ons volk zal in zeer sterke mate op de duur lopen via de televisie. En nu hebben wij in Nederland een radio- en televisiebestel waar wel fouten aan kleven, dat geef ik gaarne toe, maar waardoor het mogelijk is dat in belangrijke mate het protestants-christelijke volksdeel en ook het rooms-

katholieke volksdeel, naast andere geestelijke stromingen in Nederland, hun invloed door middel van radio en televisie op het Nederlandse volk kunnen uitoefenen. En ik acht het een onvergelijkbaar grote zegen, dat wij dat radio- en televisiebestel hebben. Wat zal er nu gebeuren, wanneer er commerciële televisie komt. Ja zegt men, dan komt er een tweede zender bij. En die N.C.R.V. en die K.R.O., die kunnen op die andere zender hun gang gaan. Ja. maar zó is het niet! Als die commerciële televisiezender er komt, dan zal die een zuigkracht gaan uitoefenen op het Nederlandse publiek, die de kijkers en de luisteraars wegtrekt van de oude televisie- en radio-organisaties naar die van het bedrijfsleven, naar de commerciële televisie. Die commerciële televisie zal, dat blijkt uit de ervaring in Engeland en Amerika, zich niet richten naar wat men meent dat het volk nodig heeft, maar naar wat in het belang van de adverteerders is. Het program zal ingesteld zijn op wat het publiek prettig vindt, niet op wat het publiek behoort te zien en te horen. Dr. Van der Wal, de jaarbeurs-directeur, heeft in september van het vorige jaar dan ook nadrukkelijk verklaard, dat bij de commerciële televisie de programma's ondergeschikt worden gemaakt aan de belangen van de adverteerders. De directeur van het Algemeen Handelsblad, één van de O.T.E.M.-bladen, heeft uitdrukkelijk gezegd, dat degene, die het huidige radio- en televisiebestel de nek om wil draaien, beslist moet beginnen met de commerciële televisie te kiezen. Dat is het breekijzer in ons omroepbestel en het einde van het lied zou zijn dat wij in Nederland dit belangrijke medium, waardoor wij nog beslag kunnen uitoefenen in het belang van de christelijke godsdienst en in het belang van een hele christelijke beïnvloeding van ons maatschappelijk leven, teloor zullen zien gaan.

De algemene wereldproblematiek

Nu wil ik graag iets over enige algemene grondvragen van de politiek in de wereld zeggen. En dan zou ik allereerst de vraag willen stellen: hoe is internationaal de positie van het Westen. Laten wij eerlijk erkennen, dat de positie van het Westen niet zo best meer is. Ik wil om te beginnen er op wijzen, dat de topconferentie die maandag begint, wel onder zeer slechte voortekenen moet aanvangen. Het is duidelijk gebleken, dat degenen, die gemeend hebben, dat de glimlach en de vriendelijkheden van mijnheer Croestjew een begin vormden van een reële dooi in de koude oorlog, met de kous op de kop thuis gekomen zijn. De Russen gebruiken de glimlach en de klap op het hoofd als doodgewone middelen in de koude oorlog die zij beurtelings toepassen en wij moeten ons ten aanzien van de communistische totalitaire macht, naar het mij voorkomt, geen enkele illusie maken. Wij zullen sterk moeten zijn en wij zullen moeten zorgen dat wij een goede verdediging behouden. Op dat punt was er verslapping ingetreden. Er was een verdrietige tweespalt in de sfeer van het Westen ontstaan. Wij kunnen het een groot voorrecht noemen, dat aan de vooravond van de topconferentie die eendracht tussen de westelijke mogendheden in belangrijke mate is hersteld, dat zij. naar wij mogen aannemen, keihard zullen blijven staan op het standpunt, dat zij ten aanzien van West-Berlijn hebben ingenomen en daarin geen concessies zullen doen. Want een concessie met betrekking tot West-Berlijn is wederom een breekijzer in het hele systeem van de Westerse verdediging. De kwaadaardigheid waarmee de heer Croestsjew een vliegincident uitbuit — wat nu de waarheid over dat vliegincident is kan ik niet beoordelen — is een duidelijk bewijs, dat hij boos is omdat hem gebleken is dat er eendracht heerst in het Westen en dat hij ten aanzien van West-Berlijn niet al te veel kansen zal hebben. De positie van het Westen is overigens zwak. En men realiseert zich dat pas goed wanneer u de positie van het Westen

thans vergelijkt met die van de vorige eeuw. In de vorige eeuw regeerde het Westen de hele wereld.

Het Westen had geen vijanden, het Westen was alleen innerlijk verdeeld, maar het Westen had alles te zeggen. Het Westen was zelfverzekerd, het Westen was imperialistisch, het Westen was rijk. Men deed veel, men had een enorm superioriteitsgevoel.

De goden-schemering van de positie van het Westen begint, naar het mij voorkomt, met de Russisch-Japanse oorlog. Want in de Russisch-Japanse oorlog van 1905 beleeft men voor het eerst, dat een Oosters land een Westers land, want dat was Rusland toen, overwon. En als wij de positie van het Westen nu zien, dan zien wij een Westen dat uitermate zwak is. Dan ziet u dat het Westen toch eigenlijk bestaat uit de Verenigde Staten en Canada en een heel dun schilletje op de rand van het grote Europese- Aziatische continent. Daar zitten wij mee. Wat ook nu onze grote opdracht? Onze grote opdracht is allereerst zoveel mogelijk de interne versterking van het Westen. Dat betekent krachtig voortgaan met de Europese integratie. Dat betekent versterking van het NAVO-bondgenootschap. En dat betekent verder, dat wij zoveel mogelijk vrienden en bondgenoten moeten trachten te vinden buiten het Westen. En dat geldt dan wel in de allereerste plaats Afrika. Afrika is voor het Westen van enorm veel betekenis. Want u begrijpt wel dat als Afrika in de Russische invloedssfeer zou komen, dat wij hier een omsingeling zouden hebben, die voor de positie van West-Europa noodlottig zou zijn. Het is dus van het grootste gewicht, dat het Westen vrienden wordt, bevriend blijft, bevriend wordt met het zwarte Afrika. Dat is een eigen belang van ons. Dat is een economisch belang van ons, maar dat is nog meer een morele plicht van ons. Ik zou willen wijzen op het voortreffelijke rapport dat van het College van Advies is gekomen over de samenwerking met minder- ontwikkelde gebieden. In theorie moet het U bekend zijn. Maar dat is misschien niet het geval. Ik wil een paar cijfers noemen, die er op wijzen hoezeer wij hier met een wereldverband te maken hebben. Beziet men de regionale spreiding van het wereldinkomen dan blijkt dat 85 % van dit wereldinkomen toevloeit aan 1/3 deel van de wereldbevolking. Goeddeels geconcentreerd in Noord-Amerika en West-Europa. Terwijl 2/3 deel het met de resterende 15% moet doen. En die 15 % is in die rest van de wereld dan ook nog zeer ongelijk verdeeld. In hoofdzaak zit dat in de zakken van de Aga Khan en dergelijke heren en in de zakken van de rijke olie- koningen van Arabië. En er is een onvoorstelbare armoede in die hele wereld. Er is enorm analphabetisme. Van de vijf babies. die ter wereld komen is er steeds één, die nog geen jaar in leven blijft.

Grote delen van de mensheid worden nog geteisterd door afschuwelijke ziekten, die toch met moderne middelen vrij gemakkelijk te bestrijden zouden zijn. 60 % van de mensheid is chronisch ondervoed. En dit beleven wij nu in een periode van steeds sneller en intensiever communicatie. Het raakt ons veel meer, wij vliegen in één dag vandaag van Schiphol naar Calcutta.

De heer Biesheuvel, die er onlangs geweest is, heeft ervan verteld welk een onvoorstelbare gruwelijke ellende daar in die landen heerst. Die ellende komt veel dichter naar ons toe, dan het was in de jaren toen men een half jaar nodig had om om De Kaap naar Nederlands-Indië te varen. Het doet een veel directer appél op onze gewetens dan vroeger het geval was. En daarom moeten wij begrijpen, moeten wij ons realiseren, dat dit een sociaal vraagstuk in wereldformaat is. Hier komt het gebod Gods rechtstreeks op ons af. Daar gebeurt onrecht in

die wereld en wij moeten trachten die zwarte bevolking, die wij pogen te winnen. te helpen. Maar wij moeten daarbij vooral proberen ze in staat te stellen om zichzelf te zijn als vrije mensen. Dat is het wat zij willen. Deze mensen zijn niet gediend van onze hulp, als zij denken: Daar zit wat achter. Wij kunnen er gerust bij zeggen, dat het ons belang is dat zij vooruit gebracht worden. Dat is niet erg. Maar zij moeten weten, dat het ons er niet om te doen is om op een clandestiene manier een koloniaal stelsel weer in te voeren. Wij moeten ze zeer uitdrukkelijk duidelijk maken, dat het er hier om gaat om hen werkelijk te brengen tot de vrijheid, waarin een mens als beelddrager Gods inderdaad moet staan. En vandaar dat wil ik zeggen — ik heb daarnet in verband met Nieuw-Guinea het probleem van de zending aangeraakt — vandaar dat de zending zo'n ontzettend groot belang is in deze tegenwoordige wereld. Wij hebben in de Indonesische kwestie het wel eens een beetje moeilijk gehad met sommige vertegenwoordigers van de zending. Maar ik wil nu vandaag toch duidelijk uitspreken. dat wanneer wij in die wereld nog wat met christelijke politiek willen doen. dat wij volstrekt aangewezen zijn op de zending. Dat wij de zending zo krachtig mogelijk moeten steunen.

Offeren

De vraag is nu: zijn wij nog tot deze dingen bekwaam? Kan de Westerse mens dit nou nog opbrengen? Ik vind dat een moeilijke vraag. En als wij nu vragen; kan die Westerse mens dat op- brengen, dan zou ik willen zeggen; laten wij nu maar dicht bij huis blijven en laten wij ons eens afvragen; kan de Nederlandse mens dit nu nog. Kan de Nederlandse mens werkelijk nog offers brengen voor de zaak, werkelijk offers. Wij offeren wel veel zogenaamd. Wij brengen grote kerkbouwcollecten bij elkaar, maar ik ben overtuigd, dat die hele kerkbouw-collecte geen wezenlijke offers voor de meesten van ons hebben meegebracht.

Dat kunnen wij allemaal nog wel zo uit onze zak betalen en wij eten er niets minder om en wij krijgen er geen kleren minder om. Maar wat ik wel wil vragen; Zijn wij werkelijk in staat offers te brengen, kunnen wij de geestelijke spankracht opbrengen? En dan moet ik zeggen, dat dat mij vaak met grote zorg vervult. Wij hebben van ons voorgeslacht structuren geërfd, waar dat voorgeslacht voor gevochten heeft. Wij hebben de vrije school gevonden en ik herinner mij hoe dat in mijn ouderlijk huis was; die school had de liefde van het hart van de mensen, daar speelde de V.U. een rol, daar speelde de school een rol, daar speelde de partij een rol, daar leefde je bij, daar praatten ze thuis over, daar gaven ze voor en daar baden ze voor zo gebeurde dat. En zo is het ook geweest met de christelijk-sociale activiteit, die begonnen is met het eerste christelijk-sociale congres en zo vervolgens. Dat was een strijd, dat wist men, om de gerechtigheid. Dat was maar niet een strijd om privé-belangen. Dat was in wezen geen materialisme, maar dat was strijd voor de gerechtigheid. En zo hebben wij alle mogelijke structuren gekregen in het maatschappelijk leven. Zo hebben wij het radio-omroepbestel gekregen, waar ik het daarnet over had. Dat waren grote zaken bij onze ouders. En nu stel ik mij de vraag: is dat nog zo bij het christelijk onderwijs; in de christelijke vakbeweging, is het bij de christelijke partij nog zo? Hoeveel mensen zouden er onder ons zijn, die voor die organisaties en voor die partijen en voor het werk dat zij doen bidden? Dat gebeurt dan in de kerk wel eens, maar wie zou dat nu nog werkelijk echt doen? Ik vrees, dat als wij hier aan een zelfonderzoek begonnen, dat het er wel eens heel raar bij ons uit zou

kunnen zien. En ik geloof, dat wij toch moeten begrijpen, dat dit de grote zaak is waar het ons om gaan moet.

„Christelijke politiek”

Wat is christelijke politiek? Dat vraag ik mij vaak af. Ik blijf hakken met dat bijltje en ik heb er over gesproken in de discussies met de heren Oud en Kleywegt: Wat is „christelijke politiek"? Het woord christelijke politiek is een woord waar je van schrikken moet. Ik ben het in dit opzicht eens met de doorbraak, dat het woord „christelijke politiek" een groot woord is. Wanneer wij aan christelijke politiek doen, kunnen wij het niet hebben van tradities. Christelijke politiek houdt in, dat wij het onrecht zien en herkennen en dat wij jagen naar de gerechtigheid. Dat is christelijke politiek! Als dat er niet meer is, dan is christelijke politiek een verloren zaak en dan is christelijke politiek — daar heeft de heer Kleywegt gelijk in — een vloek. Dan vloeken wij. Ik moet u zeggen, ik heb het daar vaak moeilijk mee. En vannacht heb ik er nog over liggen denken. Wat is nu die „christelijke politiek", die wij soms niet zien? En toen dacht ik aan dat verhaal, dat woord van Christus, als Hij zegt: Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven, Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij te drinken gegeven. Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed". Dan zeggen wij in de dag des oordeels des Heren: Wanneer hebben wij U gezien; dat wisten wij niet en dan zegt Christus: Zo gij het één van deze minste Mijner broederen gedaan hebt, zo hebt gij het Mij gedaan. Zo kunnen wij Christus in deze wereld herkennen en zo kunnen wij Christus in deze wereld dienen en zo moeten wij — en dat is onze grote opdracht — vandaag christelijke politiek bedrijven in wereldformaat.